

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ РОБОТИ У ПЕДАГОГІЧНИХ ВНЗ

Усебічний гармонійний розвиток людини неможливо уявити собі без її емоційної вихованості, передбачає собою оволодіння людиною почуттям прекрасного, формування нею здатності не тільки бачити красу у навколишній дійсності, а й творити її власними зусиллями, відчуваючи при цьому велику радість та натхнення, вміння відрізнити прекрасне від потворного, жити за законами духовної краси. Як зазначав В.О. Сухомлинський: “Краса – могутнє джерело моральної чистоти, духовного багатства, фізичної досконалості. Найважливіше завдання естетичного виховання – навчити людину бачити в красі навколишнього світу духовне благородство, доброту, сердечність і на основі цього утверджувати прекрасне у собі”.

Однією з важливіших умов багатства естетичних потреб, почуттів, переживань є глибокий інтелектуальний розвиток людини. Тому мета естетичного виховання – широко ознайомлювати особистість з досягненнями світової культури, культурними цінностями людства.

У структурі духовних цінностей особистості важливе місце займають естетичні цінності та мистецтво, яке є продуктом художньо-творчої діяльності. Можливість спілкування з красою – одна з найбільш потаємних сторін людського життя. Завдяки естетичному вихованню значно збагачується духовний світ кожної особистості, розширюються горизонти світосприйняття та світобачення, створюються образи естетичної й художньої картини світу. Людина, яка не здатна сприймати красу навколишнього світу, естетичні властивості предметів і явищ дійсності, є занадто збідненою у своїх власне людських домаганнях.

Студентська молодь, яка має бути інтелектуальною і морально-естетичною елітою суспільства, особливо потребує уваги до рівня розвитку естетичної і художньої культури, естетичної вихованості. Не випадково цією проблемою опікуються вчені та практики, педагоги, психологи, соціологи, естетики різних країн світу, наголошуючи на посиленні уваги до проблеми формування естетичної свідомості у студентської молоді, підрастаючих поколінь у контексті сучасної масової культури [4, с. 3]. Значна увага у сучасній теорії естетичного виховання та освітній практиці приділяється у працях Г. Апресяна, О. Бурова, А. Верем'єва, В. Іванова, Є. Квятковського, М. Киященко, М. Лайзерова, Б. Лихачова, С. Філіппова, Г. Шевченко.

Мета статті – розкрити сутність естетичного виховання студентської молоді як одного з напрямів роботи у педагогічних ВНЗ.

Століттями вчені різних країн і різних народів прагнули розкрити таємниці впливу прекрасного, досконалого, виразного на психіку людини, на її внутрішній світ. Загадковість і чарівність естетичного – “виразного” – впливу на особистість пов'язана з пробудженням багатьох відтінків людської душі, яка здатна реагувати на красу світу, природи, людини і будь-

якого предметного явища [3]. Специфічність мистецтва полягає в генеруванні естетичних цінностей суспільства. Вчені-естетики зазначають, що в основі художнього освоєння світу лежить естетичне ставлення людини до дійсності. Естетичне найбільш концентровано представлено в мистецтві, яке є унікальною формою фіксації людського світу й універсального залучення до нього.

Слід навести думку вчених, які займалися проблемами теоретичних питань естетичного виховання студентської молоді у вищих навчальних закладах України щодо взаємодії художнього й естетичного на основі їх специфічності. В. Кудін та В. Передерій підкреслювали, що “художнє виховання зумовлюється засобами мистецтва, естетичне – найрізноманітнішими засобами, у тому числі й мистецтва”. Під художнім вихованням вони розуміли конкретні види, наприклад, танок, музику, спів, гімнастику, художню самодіяльність, а під естетичним – цілу систему, що включає в себе сукупність різноманітних компонентів [2].

Естетична свідомість – форма суспільної свідомості, яка є художньо-емоційним освоєнням дійсності через естетичні сприйняття, почуття, судження, смаки, ідеали і виражається в естетичних поглядах та мистецькій творчості.

Щоб мистецтво було сприйнятим і зрозумілим, щоб воно могло ефективно впливати на процеси виховання різноманітних естетичних почуттів, естетичних смаків, молодь повинна бути естетично освіченою і добре інформованою в галузі мистецтва, тому в естетичній науці широковживаним є термін естетичної освіти, яка передбачає озброєння підростаючих поколінь системою естетичних знань, системою естетичних категорій, основами мистецтвознавства. Проте відома та парадоксальна ситуація, коли естетична освіченість ще не гарантує естетичної вихованості, тому провідна роль у педагогічному процесі все ж таки належить естетичному вихованню. Г. Апресян наполягає, що саме естетичне виховання повинно виховати у підростаючого покоління звичку “безпосереднього і постійного спілкування з істинно прекрасним. Така звичка повинна стати стійкою життєвою потребою” [1, с. 73].

Структуру естетичної свідомості становлять:

1. Естетичні сприйняття. Виявляються у спостережливості, вмінні помітити найсуттєвіше, що відображає зовнішню і внутрішню красу предмета, явища, процесу, відчувати радість від побаченого, відкритого.

2. Естетичні почуття. Почуття насолоди, які відчуває людина, сприймаючи прекрасне в навколишній дійсності, творах мистецтва.

3. Естетичні судження. Передають ставлення особистості до певного об'єкта, явища.

4. Естетичні смаки. Постають як емоційно-оцінне ставлення людини до прекрасного. Мають вибіркового, суб'єктивного характеру. Стандартних смаків не існує, вони пов'язані з індивідуальним баченням і сприйняттям.

5. Естетичний ідеал. Це своєрідний зразок, з позиції якого особистість оцінює явища, предмети дійсності. Відображає уявлення про красу, її критерії.

В естетичному вихованні величезне значення має особистість педагога. Його поведінка, одяг, осанка, рухи, міміка, голос, тон – усе це має бути взірцем для студентів. Показники естетичної вихованості – це і їх зовнішній вигляд, манера поводитися, розмовляти, вигляд їхніх підручників, зошитів тощо.

Мистецтво – одна з форм суспільної свідомості; вид людської діяльності, що відображає дійсність у конкретно-чуттєвих образах, відповідно до певних естетичних ідеалів. У широкому сенсі мистецтвом називають досконале вміння в якійсь справі, галузі; майстерність. Розвиток мистецтва як елемента духовної культури зумовлюється як загальними закономірностями буття людини й людства, так і естетично-художніми закономірностями, естетично-художніми поглядами, ідеалами й традиціями.

Процес формування естетичного світосприйняття можна визначити в цілому як необхідну передумову для духовного зростання й творчої діяльності. Естетичне світосприйняття студентів – це процес та результат цілісного чуттєво-емоційного осягнення, особистісного усвідомлення та оцінювання об'єктивно-суб'єктивних естетичних якостей навколишнього середовища, що зумовлює прагнення особистості до творчо-естетичної діяльності.

У процесі естетичного виховання важливо навчити студентів розуміти й сприймати красу. Спостерігаючи прекрасне, людина не може залишитися байдужою, вона переживає, відчуваючи любов або ненависть до спостережуваного. Тому потрібно, щоб студенти вміли розрізняти справді красиве і потворне.

Висновки. Таким чином, поряд із розвитком естетичного сприймання, прищепленням естетичних смаків у процесі естетичного виховання у студентів формується естетичне ставлення до навколишньої дійсності. Людина повинна не лише милуватися красою природи чи пам'ятками культури, а й берегти і захищати їх.

Література

1. Апресян Г.З. Эстетика и художественная культура социализма : избр. труды / Г.З. Апресян. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1984. – 328 с.
2. Естетичне виховання у вищих навчальних закладах / [ред.кол.: В.Ф. Пердерій (відп.ред.), В.О. Кудін та ін.]. – К. : Вища школа, 1976. – 207 с.
3. Лосев А.Ф. Философия. Мифология. Культура / А.Ф. Лосев. – М. : Политздат, 1991. – 525 с.
4. Шевченко Г.П. Художньо-естетичне виховання студентської молоді : монографія / Г.П. Шевченко, Ю.А. Пастухова. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2010. – 180 с.